

Nemoci přivezené z dovolené

Testy je odhalí

Jenže potíže přetrvávají, a tak je třeba se vypravit za lékařem. Až na základě důkladné anamnézy a laboratorních testů může pomoci vhodná léčba.

Kde a kdy?

Zásadní otázka, kterou vám lékař při návštěvě položí, je „kde a kdy“? Nakazit se můžete nejen při cestách do exotických destinací, ale samozřejmě také na dovolené v České republice.

Riziky v jednotlivých destinacích se zabývá oddělení **cestovní medicíny**, řeší prevenci i následky. Následky dovolenkových vášnivých intimních chvil s nahodilými partnery řeší **venerolog** nebo gynekolog. Některá cizokrajná onemocnění vyžadují vyšetření a stanovení diagnózy ve specializovaných **laboratořích**, někdy i v zahraničí.

Nejsou to zrovna suvenýry, se kterými byste se rádi pochlubili. Spíš naopak. Z dovolené jste se nevrátili zdraví. Trpíte bolestmi, křečemi a horečkou a doufáte, že to brzy přejde.

Patrně si nepřivezete malárii nebo horečku dengue, ale salmonelózu, hepatitidu, svrab a záněty střev po nákaze různými viry a bakteriemi nás ohrožují na každém kroku. A také nezapomínejte na rizika nezávažného sexu, se kterými se můžete setkat u nás i v zahraničí. Bohužel neexistuje nějaký jednoduchý test, který potvrdí, že se cestovatel vrátil z dovolené zdravý. Vždy záleží na destinaci, na chování dovolenkáře, zda jede do hotelu či s batohem. A také zda odjel na dovolenou úplně zdravý, nebo byl v inkubační době třeba průjemového onemocnění.

Co nás potrápí nejčastěji?

Akutní průjem postihuje člověka náhle a na krátkou dobu, maximálně 14 dní. Způsobit jej mohou viry nebo bakterie, které napadají trávicí ústrojí a způsobují salmonelózu, kampylobakterií, enterotoxikózu, virové gastroenteritidy... V některých případech může být příčinou onemocnění výskyt parazitů v lidském těle, nejčastěji Entamoeba histolytica (Měňavka úplavíčná). Stačí nedodržet

základní hygienické zásady, sníst kontaminovanou potraviny nebo se dotýkat nemocného zvířete. Bakteriální průjem postihnou člověka zpravidla náhle. Přidat se může i horečka, celková slabost, zvracení a bolesti břicha. V některých případech se může ve stolici objevit i krev. Průjemové onemocnění, bez ohledu na příčinu, není dobré podceňovat. Je vhodné poradit se s lékařem, zejména pokud průjem trvá déle než 5 dní a provází jej vysoké horečky, zvracení a ve stolici se objeví příměsí krve. U malých dětí je nutné navštívit lékaře mnohem dříve, protože hrozí velká dehydratace organismu.

Laboratorní diagnostika se provádí převážně ze vzorku stolice nejčastěji pomocí PCR nebo pomocí kultivace a následné mikroskopie. Vyšetřuje se možný bakteriální, virový i parazitární původce onemocnění. PCR metoda dokáže z určitého vybraného úseku DNA vytvořit velké množství kopií (v řádu milionů). Poté může být v namnoženém úseku detekován zdroj nákazy, což je nezbytné pro další léčbu. Například při podezření

Podle Státního zdravotnického ústavu bylo v roce 2017 nahlášeno **11 779 případů salmonelózy** a **24 508 případů kampylobakterií**, která se projevuje jako akutní průjemové onemocnění.

na salmonelózu se přidává ještě krevní obraz a CRP. Jde o důležité ukazatele toho, zda tělo bojuje s infekční nákazou. Lékař většinou hodnotí výsledky krevního obrazu jako celku. V závislosti na tom, proč je vyšetření krevního obrazu prováděno, mohou být zároveň indikována i doplňková nebo následná vyšetření.

Horečka

Je nejčastějším příznakem malárie, žluté zimnice a dengue horečky. Všechna tato onemocnění přenášejí komáři a vyskytují se endemicky v tropických oblastech světa. Proti žluté zimnici je k dispozici vakcína a doklad o očkování může být vyžadován při vstupu do některých zemí. Chemoprophylaxe je možná u malárie. Většina rozumných cestovatelů se před cestou nechá naočkovat. Ale málokdo ví, že se účinné protilátky nevytvoří u každého. A také ne na všechny nemoci očkování existuje. Např. proti horečce dengue neexistují v současné době žádné očkovací látky. V rámci opatření před štípnutím komáry je doporučeno použití repelentů a moskytiér. Laboratorní diagnostika probíhá více laboratorními testy a bývá velmi složité původce nemoci detekovat. Pokud zůstaneme u horečky dengue, tak vyšetřením krve se testuje přítomnost samotného viru dengue nebo protilátek proti němu. Prvním z nich je molekulární test na přítomnost viru dengue (PCR). Sérologické vyšetření – vyšetření protilátek třídy IgM a IgG – detekuje protilátky produkované imunitním systémem v případě, že pacient byl v kontaktu s virem. Vyšetření akutní nemoci je nejvíce spolehlivé po 7 až 10 dnech od expozice. NSI protein test – vyšetření často používané i v endemických krajinách, výhodná je možnost diagnostikovat přítomnost dengue proteinu již od prvního dne horečky. Krevní

obraz – vyšetření informuje o počtu krevních destiček – jejich pokles je typickým nálezem v době rozvinutých příznaků, dále se používá ke kontrole poklesu hemoglobinu, hematokritu a počtu červených krvinek (anémie), což je projevem krevní ztráty při těžké horečce dengue. Další biochemické vyšetření slouží ke zjištění poruchy funkce ledvin a jiných známek dehydratace, objevujících se při těžkém průběhu.

Na jaře tohoto roku Centrum cestovní medicíny uveřejnilo varování před nákazou horečkou dengue v Thajsku, což je oblíbená destinace českých turistů. Hlášeno zde bylo jen za pět měsíců přibližně 7560 infekcí a 12 úmrtí. Nejčastějším počátečním příznakem je náhlý nástup horečky (až do 40 °C) spolu se symptomy připomínajícími chřipku, které se objevují 4 až 7 dní po poštípání infikovaným komárem.

Musím se očkovat proti hepatitidě A?

Pokud si nejste jisti, zda jste byli někdy očkováni, či máte protilátky, můžete podstoupit laboratorní vyšetření krve.

Co je vyšetřováno?

Protilátka proti viru hepatitidy A. Ta je tvořena v reakci na infekci virem hepatitidy nebo v reakci na očkování proti hepatitidě A. Vyšetření detekuje přítomnost uvedené protilátky.

Co vyšetření znamená?

Pokud již máte protilátky v organismu přítomny, očkování proběhlo a nové

je tedy zbytečné. Pozitivita protilátek může znamenat i to, že jste prodělali v minulosti infekční hepatitidu A. Ale nemusíte z toho mít obavy. Protilátky zůstávají přítomny po mnoho let a chrání organismus před další infekcí stejným virem.

Testy jsou velmi dobře popsány na informačním portálu www.laboratornitenesty.cz

Nikdy si nejste jisti

Příznaky některých onemocnění mohou být tak mírné a spontánně mizející, že je lze přehlédnout. Někdy však může během několika dnů dojít k závažnému průběhu a některé stavy mohou být akutní. Existují také onemocnění, která se neprojeví, dokud se cestovatel nevrátí domů. Nesmíme zapomenout i na epidemiologické souvislosti, to znamená zamezit šíření v ČR. Proto je velmi důležité navštívit lékaře. Můžete také sami navštívit laboratoř a nechat se otestovat jako samoplátce. Výsledky vám budou vydány na základě kódu, takže vaše anonymita zůstane zachována. Pokud nedojde k léčbě, některé z těchto nemocí mohou způsobit velmi vážné celoživotní problémy.

Prevence! Prevence! Prevence!

Právě u cestovatelských onemocnění je prevence nejdůležitější. Do jejího scénáře patří očkování, příprava na nejrůznější rizika, zodpovědné chování v dané zemi a eliminace rizik. Virů, bakterií a parazitů je obrovské množství a jejich odhalení bývá velmi komplikované a někdy velmi zdoluhavé. Mezi tím mají pacienti velké zdravotní problémy, nemohou chodit do práce či do dětského kolektivu, přidávají se existenční těžkosti. Mnohem jednodušší je nastudovat specifika cílové destinace a udělat vše pro to, abychom se vrátili zdraví a spokojení. 🇨🇪

*Mgr. Lenka Sládková
Podrobný popis laboratorních zkratk
najdete na www.laboratornitenesty.cz
nebo www.labtestonline.cz*